

BUURTKRANT

Belangenvereniging Binnenstad Noord

TER GELEGENHEID VAN HET AFSCHIED VAN JOOP GRAVESTIJN MEI 2022

Tijd voor actie!

Donkere wolken verschenen boven de oostelijke binnenstad van Delft: het Komplan 1956 met plannen voor grootschalige sloop zag het licht. Tijd voor actie.

De dreigende sloop zelf leidde al tot achteruitgang. Er werd gestopt met onderhoud met als gevolg verdere verkrotting van panden. Vanaf eind jaren zestig vertrokken veel oorspronkelijke bewoners naar nieuwbouwwijken als Voorhof. De woningnood die er in Delft tegelijkertijd was en de lage huur- en koopprijzen in de oostelijke binnenstad trokken weer nieuwe bewoners, jongeren waaronder veel (oud-)studenten.

Ontstaan van actiegroepen

Begin jaren zeventig ontstonden er veel actiegroepen in de noordelijke binnenstad. Enerzijds gericht tegen de slooppannen volgens het Komplan en anderzijds gericht op het vergroten van de leefbaarheid van de buurt, zoals door het aanpakken van de verkeersproblemen en het

Bestuur Stichting Buurtcentrum Raam, Vlamingsstraat en omgeving in 1978, Liesbeth de Jong, Janny Lustig, Anja Klaver, Kees Klaver, Henk de Witt, Martin Gorissen, Joop Gravesteijn, Willem Lustig, Cok Buys en Eddie Kips. Fotograaf Roel Visser. (Stadsarchief Delft)

Van actiegroep tot belangenvereniging (1)

realiseren van meer kinderspeelplekken.

De gemeente realiseerde zich dat deze actiegroepen niet genegeerd konden worden, maar probeerde wel meer structuur in de actiegroepen te krijgen om beter te kunnen

overleggen, en stimuleerde de vorming van "straatgroepen".

Stichting RVO

Een daarvan was de buurtactiegroep Raam-Rietveld. Deze ageerde in 1972 tegen de voorgenomen bouw van een grote parkeergarage tussen Raam en Doelenplein. Samen met de buurtactiegroep Vlamingsstraat-Trompetstraat werd in 1975 de Stichting Buurtcentrum Raam Vlamingsstaat en Omgeving (RVO) opgericht. RVO huurde het TIG-gebouw, een voormalige keet van de plantsoenendienst aan de Schutterstraat, als onderkomen om allerlei buurtactiviteiten te gaan organiseren.

Aan de noordkant van de Kantoorgracht werd een oude bouwkeet op het terrein van de speeltuinvereniging geplaatst. Dit werd het onderkomen van Buurt- & Ontspannings Vereniging Geerweg (BVOG) en werd het centrum van de stadsvernieuwing daar.

Jexit

Na bijna 50 jaar initiëren en stimuleren van bewonersactiviteiten in de noordelijke binnenstad gaat Joop Gravesteijn Delft verlaten.

Joop, tot september 2021 voorzitter van de Belangenvereniging Binnenstad Noord (BBN), heeft veel van de geschiedenis van de invloed van bewoners op ontwikkeling en beheer van de binnenstad meegemaakt. Dat heeft hij zelf onlangs op papier gezet in een lang overzicht.

We hebben ons laten inspireren door deze tekst en deze aangevuld met andere bronnen om ter

ere van het afscheid voor een breder publiek de geschiedenis van bewonersactiviteiten in deze speciale buurtkrant te belichten en te duiden, voor leden van BBN, vrienden en bekenden van Joop.

We behandelen de geschiedenis in een **drieluik 'van actiegroep tot belangenvereniging'**, geplaatst in de context van het plan voor de binnenstad uit 1956 (Komplan); we kijken hoe dit deel van de binnenstad er nu voor staat. Aan twee thema's die Joop nauw aan het hart gingen besteden we extra aandacht: water en de jeugd.

Veel leesplezier!

> Red onze steden

Alle Nederlandse binnensteden kenmerkten zich begin jaren zeventig door verpaupering, leegstand en een schrale openbare ruimte; anders dan nu wilden veel mensen vooral in moderne huizen in nieuw-bouwwijken wonen.

'Red onze steden!', stond er niet voor niets in kapitalen in het regeerakkoord Keerpunt uit 1972. De drie

progressieve partijen van het Kabinet-Den Uyl die in dat jaar aan de macht kwamen, vatten de 'nood van de steden' op als een nationaal probleem.

Werkgroep stadsvernieuwing

Bij de gemeenteraadsverkiezingen van 1974 kreeg Delft met 14 zetels voor de PvdA en 11 zetels voor het toen lokaal net gevormde CDA een progressieve coalitie die de stads-

sanering hoge prioriteit gaf.

De gemeente richtte in 1975 het Projectbureau Stadsvernieuwing op. Voor het overleg met de bewoners in de noordelijke binnenstad werd tevens de Werkgroep Stadsvernieuwing Binnenstad Noord ingesteld.

Joop Gravesteijn was vanaf 1979 deelnemer aan deze werkgroep. De voormalige actiegroep zat nu voortaan aan de tafel.<

Komplan 1956

Hoe moet de binnenstad van Delft er uit gaan zien en voor wie is hij bedoeld? We verplaatsen ons ruim 65 jaar terug in de tijd, toen het Komplan 1956 het licht zag.

In 1956 werd door de stedenbouwkundigen Froger en Van Embden voor de binnenstad en haar directe omgeving het Komplan opgesteld. Een bijzonder plan, geheel in de geest van zijn tijd. Het plan werd sterk gedicteerd door de wens de bestaande winkelfunctie uit te breiden en te moderniseren, en om een oplossing te vinden voor het snel toenemende autoverkeer in de naoorlogse periode.

Beter contact met buitenwereld

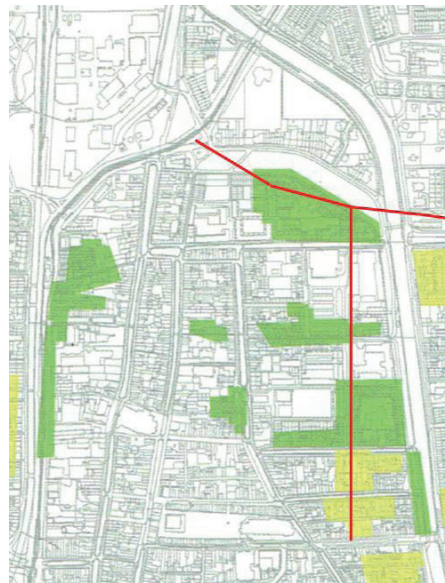
Een belangrijk onderdeel van het plan om dat te bereiken was het realiseren van een nieuwe noord-zuid structuur in de binnenstad.

In het plan staat:

"We trachten de bloedsomloop te verbeteren en daardoor de leefkracht te vergroten. Terwijl het westen van de oude stad goed bereikbaar is middels de bestaande noord-zuid structuur, moeten we in het oostelijk gebied trachten het ontbrekende contact met de buitenwereld tot stand te brengen door een tweetal nieuwe aderen: de doorbraak van de Zuiderstraat naar de Beestenmarkt en van de Paardenmarkt-Raam naar de Nieuwe Langendijk, daardoor worden ook deze gebieden opgenomen in de structuur die Delft eigen is."

De hiermee gepaard gaande sloop van woningen werd als volgt verdeeld:

"Panden met een bijzondere histo-

rische of architectonische waarde liggen bijna allemaal in het oudere westelijke deel van de vesting; het oostelijk deel is het laatste binnen de wallen aangelegd. Het maai-veld ligt hier laag ten opzichte van de waterspiegel, de verkaveling is slecht [...] en het is altijd een minderwaardig stadsdeel geweest, dat gelijkenis vertoont met de Jordaan in Amsterdam en het oostelijk deel van Alkmaar".

De figuur hierboven toont in rood de geplande doorbraak Paardenmarkt-Raam naar de Nieuwe Langendijk en de daarbij behorende aansluiting naar links naar de Wateringsevest en Reineveldbrug en naar rechts via een nieuwe brug over het Rijn-Schiekanaal naar de Sint Jorisweg.

Sloop

De sloop van woningen ging daarbij heel wat verder dan alleen op het beoogde tracé. Met groen zijn aangegeven de gebieden te saneren voor 1980, met geel de gebieden te saneren na 1980.

De Delftsche Courant schreef op 15 maart 1955 naar aanleiding van het plan: *"NIEUW LEVEN in Delfts Stadsaderen, Drastische verjongingskuur eist, volgens saneringsplan, verdwijning van 1600 van de 4300 woningen in de binnenstad. Er moet ruimte komen voor wegen naar en door de stad en voor parkeerterreinen. Delft behoudt zijn monumentale karakter."*

Kritiek

Er ontstond al in de tweede helft van de jaren zestig toenemende kritiek op de grootschaligheid van dit op het concept van de 'functionele stad' gebaseerde Komplan met de bijbehorende uitgebreide sloop.

Kritiek die trouwens niet typisch Delfts was: ook in andere steden werden ingrijpende herstructureringsplannen voor de binnensteden betwist en soms tussentijds afgebroken.

In 1972 gingen de plannen voor het gebied 'In de Veste' geheel over de kop. In plaats van de bouw van een monofunctioneel winkelcentrum werd gekozen voor functiemenging; een combinatie van grootwinkelbedrijf, kleine winkels, culturele voorzieningen en woningen. De invulling van het gebied werd kleinschaliger. We hebben er de vreemde bocht in de afrit van de Sebastiaansbrug de binnenstad in aan te danken.

Exit doorbraak

Toen verdween ook de doorbraak van de Paardenmarkt-Raam naar de Nieuwe Langendijk uit de plannen. Einde van het Komplan 1956. Maar de plannen voor grootschalige sanering, lees sloop, in de zuidelijke en noordelijke binnenstad, bleven bestaan.<

Als een kind zo blij

De buurt moet ook aan kinderen wat te bieden hebben. Al snel werd Joop Gravesteijn gestrikt zich hiervoor in te zetten.

Buurthuis TIG

In 1971 hebben buurtbewoners de leegstaande post van de plantsoenendienst aan de Schutterstraat gekraakt om daar een buurthuis te kunnen beginnen.

Een jaar later werd dit omgezet in nette huur en voor de exploitatie van het buurthuis werd de stichting TIG (Tot Ieders Genoegen) opgericht. Het buurthuis werd kortweg TIG genoemd. Hier werden ook de Kinderspelen op de Raam geboren.

Joop Gravesteijn in 1976, fotograaf onbekend

De in 1975 opgerichte Stichting Buurtcentrum Raam Vlamingsstaat en Omgeving (RVO), ging in het buurthuis TIG veel activiteiten organiseren, ook voor de jeugd. In de wijkkrant uit 1978 jaargang 6 nummer 6 van RVO staat dat, onder leiding van onder anderen Joop Gravesteijn, kindermiddagen en avonden werden georganiseerd. Ook werd daar de peuterspeelplaats Grobbebollen opgericht.

Buurthuis Drie Ackers

TIG werd gesloten en gesloopt toen in 1989 aan de Verwersdijk het buurthuis de Drie Ackers werd geopend. De peuterspeelplaats Gobbobollen is opgegaan in het kinderdagverblijf Joringel dat op de

Willem Lustig aan het woord bij de Kinderspelen in 2003, fotograaf onbekend

begane grond van de Drie Ackers werd gevestigd. Het buurthuis de Drie Ackers is allang gesloten, maar de Kinderspelen op de Raam bestaan nog steeds.

Kinderspelen

In het boekje Dertig jaar Kinderspelen op de Raam (2003), uitgegeven door de stichting RVO (Raam, Vlamingsstraat en omgeving), schrijft Joop Gravesteijn:

“In 1973 had ik een huis gekocht op het Rietveld. Tijdens de verbouwing kwam op een zekere avond een buurtbewoner langs, die mij probeerde enthousiast te maken om deel te nemen aan een aantal buurtactiviteiten. In het voorjaar 1974 had ik pas tijd om kennis te maken met de buurt. Gelukkig had een paar enthousiaste bewoners op de Raam op Koninginnedag een feest georganiseerd. Op die dag heb ik samen met mijn vrouw Henriëtte kennisgemaakt met veel mensen in de buurt. Kees Klaver, de buurtbewoner die in 1973 bij mij langs was geweest, vroeg of ik het volgend jaar mee wilde doen met de organisatie. In 1975

hielp ik dus mee. De belangstelling was groot en in 1976 hielpen veel vrijwilligers mee. Mijn taak was toen een film van de kinderspelen te maken.” Deze film, normaal 8 mm kleurenfilm zonder geluid, speelduur: 10 min., 34 sec., bevindt zich nu in de collectie Beeld en geluid Delft van het Stadsarchief.

Waterbak

De Kinderspelen hadden ook een bijzondere attractie: de waterbak. Willem Lustig vertelt daarover in het boekje Dertig jaar Kinderspelen op de Raam:

“Al snel had de feestcommissie door dat er voor de kinderen boven de acht jaar niet zoveel was te beleven op de viering van Koninginnedag. Op vrijdagavond, de vaste baravond in het oude buurthuis TIG, kwam iemand (ik zou niet meer weten wie) op het idee om voor de oudere kinderen een ringsteekspel te maken. De gedachte erachter was simpel, touwtje met een ring er aan, bezemsteel en een oude fiets, meer was niet nodig.”

KAPERSLIED

Al die wil-len te kaap'-ren va - ren, moe - ten
man-nen met baar - den zijn. Jan, Pier, Tjo - res en Cor-
neel die heb-ben baar-den, die heb-ben baar-den. Jan, Pier,
Tjo - res en Cor-neel, die heb-ben baar - den, zij va - ren mee.

De Waterbak bij de Kinderspelen, fotograaf onbekend

> Willem Lustig vervolgt:

“Na het vijfde biertje was het touwtje een heuse getimmerde stelling van vier meter hoog, de ring bleef wel een ring maar zat vast in een ingewikkelde waterbak die kliepte als je naast de ring stak. Probleem was, er was geen stelling en zeker nog niet zo’n ingewikkeld geconstrueerde waterbak. Een van de vaste bezoekers (aan de bar) was Kees Hoek. Gewaardeerd medewerker van de TU Delft en heel handig met ijzer. Willem Lustig werkte bij een aannemer en moest dus bijna wel aan hout voor een stelling kunnen komen en het ringsteelspel moest gewoon dertig april klaar zijn, geef nog maar wat barkeeper! Tijdens het beproeven van het hele apparaat, geschatte opbouwtijd twee uur, kwamen we achter een klein probleempje: op een fiets lukte het niet zo goed en als het al lukte was er maar een persoon nat. Dat moet dus een bakfiets worden, dubbel

succes verzekerd. Helaas is dit evenement de laatste jaren niet meer uit het pakhuis van Joop gekomen, veel werk misschien en je werd nat als je mis stak.”

Dit jaar werden de Kinderspelen voor de 48e keer gehouden; na twee jaar verplichte coronarust waren ze een groot succes.

Ongeveer 175 kinderen namen eraan deel, de meeste uit de buurt, sommige van daar buiten; Joop en Willem waren weer van de partij.

Lampionnenoptocht

Al tientallen jaren wordt rond 1 november de lampionnenoptocht gehouden. De optocht begint altijd op zaterdagavond om 19:00 uur op het Rietveld, in de inham bij het theater. Alle kinderen hebben een al dan niet zelfgemaakte lampion bij zich. Over het Rietveld gaat de tocht tot de Oosterstraat, en dan naar de andere kant van het Rietveld. Via de

Raam naar de Doelentuin en terug via de steeg tussen Schutterstraat en Rietveld, naar het beginpunt. Onderweg wordt bij vele huizen de kinderen wat te snoepen aangeboden en in de Doelentuin houden zich vaak wat sinistere figuren op. Bij terugkomst op het Rietveld staan er limonade, chocolademelk en een grabbelton klaar.

Speelplekkenoverleg

Speelplekken staan binnen Binnenstad Noord al lang op de agenda. Zo was het Speelplekkenoverleg geruime tijd een vast agendapunt op vergaderingen van de Bewonerswerkgroep.

KLIMBOOM

In 2018 maakte de vereniging een flyer voor in het welkomstpakketje aan nieuwe bewoners. In deze flyer wordt aandacht besteed aan tien geheimen uit Binnenstad Noord. Die geheimen waren opgehaald bij leden die al lang in het gebied wonen; geheimen van insiders dus, over plekjes en verschijnselen die nieuwe bewoners vast nog niet ontdekt hebben.

Ook Joop was gevraagd zo’n geheim aan te leveren. Geheel indachtig het belang dat hij hecht aan ruimte voor kinderen om te spelen, kwam hij met:

“De klimboom in de Doelentuin, een plek waar in de rust van de stad de natuur dichtbij is en kinderen naar hartenlust kunnen spelen”.

DURE KINDERBINGO

In het verslag van de jaarvergadering van RVO op 25 mei 1981 in TIG staat bij Financieel overzicht:

Martin: Kinderactiviteiten geven te vaak een rondje welke niet genoteerd wordt op een barlijst.

Ankediën: De bingo leidt verlies en dat kan niet.

Martin: De vraag is of bingo een buurtactiviteit is die gesubsidieerd moet worden. Wie is duurder kinder- of volwassenenbingo?

De kinderbingo dus deze moet duurder. Voorstel:

- bijdrage per kind f 2,50
- goedkopere prijzen
- drank en snoep niet gratis

Dik: Dit moet wel met de ouders besproken worden.

Ankediën: De baromzet daalt: de vraag is of dit komt door minder gebruik of slechtere barkeepers.

Joop agendeerde daarbij geregeld het belang van speelplekken voor de oudere jeugd. Met de bebouwing van het Doelenterrein en het verdwijnen van de rafelranden van de stad, stonden die mogelijkheden onder druk. De skatebaan op de Paardenmarkt werd dan ook toegejuicht door Joop.

Soms dachten mensen in de achterban daar wel geheel anders over: omwonenden van de skatebaan hebben op een vergadering van de bewonerswerkgroep nog wel eens letterlijk de nodige herrie gemaakt, uit frustratie over de herrie van de skatebaan. En in het nieuwe bestemmingsplan mocht geen plek meer zijn voor een skatebaan in de openbare ruimte, wat hen betreft. <

Cellebroerstraat met sloop Dertienhuizen 1981, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed

Overleggen!

In 1977 trad de Interim Saldoregeling (ISR) in werking. De gemeente kon daardoor anders omgaan met de stadsvernieuwingsopgave. En dat had gevolgen voor de organisatie, met structureel bewonersoverleg tot gevolg.

De ISR bood veertien gemeenten als proef financiële steun bij de aanpak van hun verloederde historische binnenstad of vooroorlogse woonwijken. Delft was er daar een van.

Delen van de voorgenomen sloop/nieuwbouw uit het Komplan werden nu uitgevoerd, omdat er via het ISR middelen waren. Dit vond onder andere plaats in het oostelijk deel van het gebied tussen Geerweg en Koningsplein, aan de Raam, aan de zuidkant van de Paardenmarkt, in de Doelenstraat, op Dertienhuizen en aan de Oosterstraat. De ISR ging uit van grote bewonersparticipatie, maar dat ging niet altijd zonder slag of stoot omdat veel bewoners vonden dat de gemeente het tijdelijke van de ISR-fondsen misbruikte om even snel sloop en vervangende nieuwbouw te realiseren.

Kritiek op sloop/nieuwbouw

In de jaren zeventig en tachtig kwam er meer en meer kritiek op sloop/nieuwbouw en de gevolgen voor de bewoners. De strategie van op-

kopen gevolgd door renovatie door een woningbouwvereniging die in diverse stadsvernieuwingsgebieden werd gehanteerd, was voor de binnenstad geen optie.

Daar kwam een nieuw fenomeen in beeld: particuliere woningverbetering, met aantrekkelijke subsidie-mogelijkheden. Sinds 1985 kon de gemeente daar zelf beleid op maken, toen de ISR en andere centrale subsidieregelingen vervangen werden door een decentraal stadsvernieuwingsfonds.

Complexgewijze aanpak

Voor het blok Raam, Fortuinstraat, Oostplantsoen en Rietveld Noordzijde kwam in 1988 een aparte regeling (subsidie) voor het opknappen van panden.

Er werd een vereniging opgericht: 't Nieuwe Werk. Degene die gebruik wilde maken van de beschikbare subsidiepot uit de stadsvernieuwingsmiddelen moest lid worden. Voor de uitvoering werd een Stichting opgericht: Stichting Herstel en Onderhoud Binnenstad Noord. Er werd een project Particuliere woningverbetering gestart waarbij 60% van de panden was betrokken.

De uitvoering liet echter te wensen over en onder voorzitterschap van Ineke Hulshof en met medewerking van Willem Lustig werd de aanpak aansprakelijk gesteld.

- > Er werd daarom een herhaalbeurt uitgevoerd in 1998. Tot een herhaling van deze werkwijze op andere plekken in de binnenstad is het niet gekomen.

Herverkaveling

Het gemeentelijk stadsvernieuwingsfonds maakte ook andere projecten mogelijk.

Tussen Rietveld en Vlamingstraat is een bebouwd binnenterrein dat in gebruik was door de aannemer

Prins en De Vries na sloop en sanering door omwonenden ter vergroting van de tuinen in gebruik genomen; ook werd een schooltuin gerealiseerd.

Deze 'herverkaveling' van het binnenterrein, waar in 1988 over besloten is, zou nu een mooi voorbeeld van klimaatadaptatie kunnen zijn, want een deel van het verharde oppervlak is verdwenen. Toch is ook deze werkwijze niet op andere plekken in de binnenstad herhaald.

Voor het overleg in de gemeentelijke Werkgroep Stadsvernieuwing Binnenstad Noord hielden de bewoners vooroverleg in hun Bewonerswerkgroep Stadsvernieuwing Binnenstad Noord.

Naast stadsvernieuwingsonderwerpen kwamen in de Bewonerswerkgroep ook onderwerpen aan de orde zoals grondwateroverlast, parkeren, geluidsoverlast door horeca en speelplekken voor kinderen.<

Natte voeten

Water heeft altijd een grote rol gespeeld in de noordelijke binnenstad. Het Komplan 1956 stelde terecht: "Het maaiveld ligt hier laag ten opzichte van de waterspiegel." Maar hoe krijg je de verantwoordelijken in beweging?

Bij de eerder genoemde complexgewijze renovatie van het blok Raam, Fortuinstraat, Oostplantsoen en Rietveld Noordzijde kwamen vochtproblemen als gevolg van de hoge grondwaterstand aan het licht. Na de rioleringsvervangings in 1992 en 1993 kregen meer huizen in de buurt vochtproblemen. Onderzoek leerde dat de oude rioleringen lek waren en daardoor als drainage werkten. De nieuwe rioleringen werkten niet meer als onbedoelde drainage en dit leidde tot waterstandverhoging en daardoor tot vochtproblemen in de huizen. Een verschijnsel dat in veel meer buurten in Nederland bleek voor te komen.

Verhoging boezempeil

In 1995 besloot het Hoogheemraad-

schap van Delfland tot verhoging van het boezempeil. Daar de grachten in de binnenstad deel uitmaken van de boezem, raakte dit ook direct de gebieden met een reeds hoge grachtenwater- en grondwaterstand.

De Bewonerswerkgroep Binnenstad Noord was echter geen rechtspersoon en kon dus geen beroep aantekenen tegen dit besluit. Dus werd op persoonlijke titel door Joop Gra-

vesteijn beroep aangetekend. De Arrondissementsrechtbank te Den Haag verklaarde het beroep ongegrond, maar de rechtbank gaf wel de Provincie Zuid-Holland en het Hoogheemraadschap van Delfland de opdracht om nader onderzoek te doen naar de waterstandproblemen.

Grondwateronttrekking

In 1997 werd de grondwateronttrekkingvergunning van DSM-Gist verlengd, op een groter volume per jaar dan voorheen. Een tiental bewoners onder aanvoering van Joop hebben zich toen gericht tot de Adviescommissie Deskundigen Grondwaterwet, omdat onttrekking leidt tot bodemdaling.

Deze commissie heeft toen, mede op basis van een uitgebreid rapport opgesteld door Joop en medebewoners, bepaald dat DSM de veroorzaker is voor 10-40% van de 37 cm bodemdaling die sinds 1916 is opgetreden.

De Adviescommissie gaf de aan-

Overstroming Rietveld 14 september 1998

Overstroming Rietveld 14 september 1998

beveling dat er structureel overleg moest komen tussen DSM, Delfland, de gemeente en de bewoners.

Overstroming

Op 13 september 1998 begon het te regenen, meer dan 24 uur achter elkaar. De dag erna liep water uit de gracht over de lage kademuur heen en bij een aantal panden gelegen aan het Rietveld, Raam en Vlamingstraat was er water naar binnen gelopen.

Een geluk bij dit ongeluk was dat er toen ook elders in het gebied van het Hoogheemraadschap Delfland grote waterproblemen waren. De waterstandproblemen in de noordelijke binnenstad konden daardoor niet meer afgedaan worden als lokale problemen.

Structureel overleg

De overstroming in 1998 en de aanbeveling van de Adviescommissie Deskundigen Grondwaterwet hebben geleid tot structureel overleg en tot inventarisatie van alle waterproblemen in de buurt.

In 2002 besloot de gemeente drainage aan te leggen in het openbare terrein in combinatie met rioolvervanging en om provisorische voorzieningen te maken, om bij verwacht hoog boezempeil de grachten in het gebied te kunnen afsluiten van de boezem.

Tevens werd besloten de maaiveldaling permanent te monitoren. De

VERKIEZINGEN

De waterproblematiek zat Joop hoog; zo hoog dat hij zich in 1999 rechtstreeks kandidaat stelde voor de verkiezingen voor het hoogheemraadschap Delfland, voor de categorie ingezetenen.

Op het lijstje 'waar staat de kandidaat voor' worden als belangrijke punten genoemd: 'Verbeteren van de communicatie met bewoners' en 'Waterbeheer afstemmen op de gevolgen van bodemdaling van Delfland'. Joop Gravesteyn kreeg 1467 stemmen, maar dat was onvoldoende voor een plaats in het waterschap. Of, zoals Delta, het universiteitsblad van de TU Delft, op 7 mei 1999 schreef: hij is buiten de boot gevallen.

Kroos in Vlamingstraat 2007

zakking van het maaiveld bedraagt gemiddeld ca 1 mm per jaar. De meeste oude huizen in de buurt zijn op staal gefundeerd en zakken daardoor in dit tempo mee.

In 2010 zijn de provisorische afsluitingen vervangen door definitieve kantelsluizen en een gemaal bij de Duyvelsgatbrug om bij dichte sluisen het water uit het afgesloten gebied te kunnen wegpompen. De verwachting is dat op termijn de sluisen permanent dicht moeten.

Einde grondwateronttrekking

In 2004 heeft DSM-Gist aangegeven dat zij wilde stoppen met de grondwateronttrekking, omdat het water niet meer nodig was voor het fabrieksproces. Maar kon dat zomaar? De onttrekkingsvergunning bevatte echter geen bepalingen ten aanzien van het stoppen van deze onttrekking.

Uit vrees voor schade als gevolg van het stoppen van de onttrekking hebben de gemeente Delft (in verband met de bouw van de Spoortunnel), het Hoogheemraadschap Delfland (uit angst voor instabiliteit van de dijken) en de provincie in 2009 de onttrekking overgenomen van DSM. Zij hebben hiervoor de Gemeenschappelijke Regeling Grondwateronttrekking Delft Noord (GR) opgericht.

De provincie deed voor 5 jaar mee en is in 2014 uit de GR getreden. Delfland had inmiddels het stabiliteitsprobleem opgelost en besloot ook uit de GR te treden en per 1 januari 2016 werd de gemeente Delft de enige eigenaar van de onttrekking. De Bewonerswerkgroep en later de Belangenvereniging Binnenstad Noord vreesden dat een ongecontroleerde beëindiging van de onttrekking zou leiden tot grondwaterstijging en onregelmatige zwelling van de ondergrond, met

Kroos in Vlamingstraat 2017

ongewenste effecten op woningen en gebouwen. Zij hebben geijverd voor een stapsgewijze en goed gemonitorde reductie van de onttrekking. Sinds 2017 vindt de reductie op die wijze plaats. De verwachting is dat tegen 2030 de reductie afgerond is.

Kroos

In de zomermaanden liggen de grachten vaak vol met een dikke laag kroos, zie de twee foto's hierboven. In de AD/Haagsche Courant van 21 juli 2007 stond het artikel 'Dikke groene drab bedekt gracht'. Hierbij stond de linkerfoto gemaakt door Fred Nijs met ondertekening "Gertie en Arnold Penners hoeven geen brood meer te strooien voor de eendjes: die laten zich niet meer zien in de overwoekerde gracht." Tien jaar later is BBN teruggegaan naar de locatie aan de Vlamingstraat en is de foto opnieuw gemaakt: de gracht lag nog steeds vol met groene drab. Sindsdien is de situatie niet wezenlijk veranderd.

Mede op aandringen van de Belangenvereniging Binnenstad Noord heeft het hoogheemraadschap in de jaren 2018-2020 uitgebreid onderzoek gedaan naar de oorzaak en mogelijke oplossingen van het kroosprobleem. Er is meer inzicht verkregen, maar dé oplossing is nog niet gevonden.<

Verenigt u!

Aan het structureel bewonersoverleg over stadsvernieuwing kwam een einde, met het einde van de gemeentelijke projectorganisatie. Wat nu voor de bewonersinvloed?

In 1989 werd Joop Gravesteijn de voorzitter van de Bewonerswerkgroep Stadsvernieuwing Binnenstad Noord. Eind jaren tachtig waren de meeste stadsvernieuwingprojecten in de buurt afgerond en de gemeente hief het Projectbureau Stadsvernieuwing op; de resterende activiteiten werden in de lijn ondergebracht bij de gemeentelijke dienst Stadsvernieuwing. Dit betekende ook het einde van het structurele overleg tussen bewoners en gemeente.

De gemeente zag de bewonerswerkgroep niet langer als een bewonersvertegenwoordiging, hetgeen in 1992 als volgt werd geformuleerd: *“de Bewonersgroep Binnenstad Noord is te weinig georganiseerd om als vertegenwoordiger van een achterban gezien te worden. [...] Bij het opbouwen van een organisatie kan nu eventueel nog gebruik gemaakt worden van de sluimerende netwerken van onder andere*

de Bewonerswerkgroep Binnenstad Noord”.

Van actiegroep tot belangenvereniging (3)

de Bewonerswerkgroep Binnenstad Noord”.

Naar een vereniging?

In 1991 hadden bewoners en bedrijven in het Zuidpoortgebied reeds de belangenvereniging Zuidpoort opgericht. Aanleiding om in 1993 binnen de Bewonerswerkgroep Binnenstad Noord er ook voor te pleiten

een belangenvereniging op te richten. Maar de meerderheid was niet overtuigd van het nut.

Wijkcoördinator

In 1997 stelde de gemeente wijkcoördinatoren aan voor alle wijken. De voormalige secretaris van de Werkgroep Stadsvernieuwing Lidwine van Elteren werd Wijkcoördinator

BUURTKRANT

Vanaf 1973 zijn door de verschillende actiegroepen buurtkranten gemaakt en verspreid. In die tijd geen websites en elektronische nieuwsbrieven, maar papieren informatie. De meeste van deze

buurtkranten zijn te vinden in het Stadsarchief.

De bekende Delftse kunstenaar Fred Hemmes maakte voor de buurtkrant van Stichting RVO een aantal mooie cartoons (tussen 1980 en 1984). Voor de kinderen uit de wijk schreef Ome Sjaak (Martin Gorissen) prachtige verhalen. De redactie bestond in die tijd uit meerdere wisselende personen o.a. Carla van Geenen, John van den Bulk, Bart Kuit, Wim van der Kraan, Jacky van den Boom, Riet Wijnmaalen.

In het verslag van de jaarvergadering van RVO op 25 mei 1981 in TIG staat bij Financieel overzicht *“De buurtkrant is erg duur en vormt de grootste uitgavenpost. Door advertenties kunnen kosten gedrukt worden.”*

Dat is blijkbaar goed gelukt want Joop Gravesteijn schrijft in zijn historieverhaal dat er in 1981 wel

13 adverteerders in de buurtkrant waren te vinden.

Vanaf eind jaren tachtig verscheen de buurtkrant onder de paraplu van de Stichting Drie Ackers. Toen in 1997 het buurthuis sloot en ook de subsidie aan de stichting vanuit de stadsvernieuwingsmiddelen eindigde, kwam ook een einde aan de buurtkrant. Niet alleen geld was een belemmering; ook het vinden van menskracht. Begin van deze eeuw lukte dat, en een paar jaar is toen de Nieuwe Wijkkrant Binnenstad Noord verschenen, waarvan Irene Lösing de redactie deed. Toen ze hier echter mee moest stoppen, was het voor een lange tijd einde buurtkrant.

Pas in 2014 kwam er weer een nieuwe ‘buurtkrant’, in de vorm van een aan de nieuwe website van toen nog Bewonersplatform Binnenstad Noord gekoppelde elektronische nieuwsbrief.

ONDERSCHIEDEN

Het belang van de bijdrage van Joop aan bewonersactiviteiten door te stimuleren en te initiëren is terecht niet onopgemerkt gebleven.

Op 21 januari 2004 ontving Joop uit handen van Jan Torenstra en Dick Rensen in wijkcentrum De Vleugel de Delftse Veer, een vrijwilligersprijs van de gemeente. *"Van wezenlijk belang", zo sprak Joop in zijn dankwoord, "is de binding of sociale samenhang in een stad of deel daarvan. Door het verrichten van vrijwilligerswerk in je eigen buurt kun je dat bereiken."*

Binnenstad. Periodiek hadden enkele leden van de Bewonerswerkgroep overleg met de wijkcoördinator en de wijkagent. Die bijeenkomsten gingen niet over het beleid, zoals tot dan wel het geval was in de Werkgroep Stadsvernieuwing. De focus was meer het beheer, waarover op de werkgroepvergaderingen werd teruggerapporteerd. Nadat Lidwine van Elteren andere taken kreeg binnen de gemeente, was Alaa Abdulfatah van 2009 tot 2011 de wijkcoördinator. Hierna werd de functie van wijkcoördinator door de gemeente niet meer ingevuld. Hierdoor was er geen structureel overleg meer.

Deelname in ander overleg

Veel leden van de werkgroep deden mee in diverse andere overleggen met de gemeente waar vaak wel beleidszaken besproken werden, zoals het Doelenoverleg (over de nieuwbouw in het Doelengebied), het Speelplekkenoverleg, het Binnenstadsforum - later de Klankbordgroep Binnenstad, het Horecaoverleg, de Woonkoepel en de Klankbordgroep Grondwaterover-

Op 30 april 2008 ontving Joop uit handen van burgemeester Bas Verkerk op het Stadhuis een lintje. Hij werd benoemd tot lid in de Orde van Oranje-Nassau. Een erkenning voor het vele werk dat hij voor de Bewonerswerkgroep Binnenstad Noord en de wateroverlast in onze omgeving heeft gedaan, memoreerde Willem Lustig aan het begin van de vergadering van het Bewonersplatform op 3 juni 2008.

En op 13 april 2022 werd Joop bij zijn afscheid als bestuurslid tijdens de algemene ledenvergadering benoemd tot erelid van die Belangenvereniging Binnenstad Noord.

last en Bodemdaling. Sommige leden legden zich toe op complexe onderwerpen, zoals het parkeerbeleid. Bij de vergaderingen van de bewonerswerkgroep werd door de betreffende leden dan steeds verslag gedaan van de onderwerpen die in de betreffende overleggen aan de orde waren geweest.

Informele vereniging?

Binnen de bewonerswerkgroep gingen opnieuw stemmen op om een vereniging te worden om meer slagkracht te krijgen, en ook eigen uitgaven te kunnen doen. Dat laatste was ingewikkelder geworden, nadat de Stichting Drie Ackers geen subsidie meer van de gemeente kreeg met de sluiting van het buurthuis. Het ging dan om zaken als de uitgave van een buurtkrant, maar ook om de huur van een vergaderlocatie. Via het budget van de wijkcoördinator sprong de gemeente wel bij, maar de vraag was hoe duurzaam dat was.

In 2001 werd opnieuw besloten geen vereniging op te richten bij gebrek aan draagvlak, maar was het

compromis de bewonerswerkgroep als informele vereniging te gaan presenteren. Maar dat bleef uiteindelijk in een plan hangen.

Website

Sindsdien stond het punt 'status van de werkgroep' een aantal jaren op de agenda van de werkgroepvergaderingen. De inhoud van dat agendapunt wijzigde echter subtiel, en behandelde uiteindelijk vooral de voortgang van de website.

Om beter zichtbaar te zijn en actuele informatie te kunnen verspreiden, werd besloten dat de werkgroep via een website zichtbaar moest zijn.

De eerste poging om een site te bouwen, strandde echter toen de beoogde vrijwilliger om de site technisch te realiseren, uit beeld verdween. De noodzaak van een website nam toe, toen de papieren buurtkrant in 2002 stopte.

Uiteindelijk heeft Hajé van Egmond www.binnenstadnoord.nl als domein geclaimd, en de technische realisatie van de website op zich genomen. Vanaf begin 2004 kon de website gebruikt worden voor de communicatie. In 2013 is de site vervangen door een nieuw ontwerp.

NIEUWE WEBSITE

In 2012 besluiten de Belangenverenigingen Zuidpoort, De Oude en de Nieuwe Delf en het Bewonersplatform Binnenstad Noord samen een nieuwe website te laten ontwerpen; het initiatief hiertoe was van Henk van Bergen. Er werd hiervoor subsidie gevraagd bij en gekregen van de gemeente Delft. Binnen het ontwerp kon elke vereniging haar 'eigen kleur' aan de website geven. Voor BBN bleef dat groen, al veranderde het donkergroen in felgroen.

FLITSPARKEREN

In 2012 lanceerde de gemeente nieuw parkeerbeleid. Onderdeel daarvan was het invoeren van het zogenaamde flitsparkeren in de binnenstad. Dat betekende dat behalve vergunninghouders (bewoners en ondernemers) ook bezoekers op alle parkeerplekken mochten gaan staan. Daarmee wilde de gemeente de gastvrijheid vergroten en het autogebruik terugdringen.

De Belangenverenigingen Zuidpoort, De Oude en de Nieuwe Delf en Ondernemersvereniging Binnenstad Delft verwachtten juist het tegenovergestelde effect, namelijk meer zoekverkeer en minder parkeermogelijkheid voor vergunninghouders. Zij bereid-

den een actie voor en betrokken daar ook het Platform Binnenstad Noord bij. Dat het platform als geen vereniging zijnde geen geld kon bijdragen was geen beletsel.

Op vrijdag 12 oktober ging de actie 'Flitsparkeren in de binnenstad: NEE' van start door het verspreiden van circa 6000 flyers onder de bewoners en ondernemers van de binnenstad en het bieden van de mogelijkheid een petitie te ondertekenen tegen het voorgenomen beleid. De stad hing vol met de flyers en er lag vaak een kleiner exemplaar achter de autoruit. De actie had veel succes en uiteindelijk werd het flitsparkeren in de binnenstad niet ingevoerd. De actie was het begin van nadere samenwerking van het platform met de andere belangen-

verenigingen in de binnenstad op het gebied van parkeren, verkeer en andere zaken.

- > De werkgroep ging zich vanaf 2005 ook Bewonersplatform Binnenstad Noord noemen, een nieuw compromis in de discussie over de verenigingsstatus, al werden geruime tijd diverse namen door elkaar gebruikt, wat bij de secretaris van het platform Corrie Schaareman soms tot verzoeking leidde.

Toch een echte vereniging

Inmiddels waren er voor de rest van de binnenstad drie grote verenigingen: de Belangenvereniging Zuidpoort, de Belangenvereniging Wateringsepoort en de Bewonersvereniging Grachtengebied Zuid. Toen in 2013 de laatste twee fuseerden tot de Belangenvereniging De Oude en de Nieuwe Delf en beide verenigingen zich geregeld berie-

pen op de grootte van hun achterban, voelde het Bewonersplatform zijn positie zwakker worden. Bij gebrek aan de mogelijkheid lid te worden, was die achterban voor het platform minder duidelijk. Daarom is in 2014 besloten ook voor de noordelijke binnenstad een vereniging op te richten.

Het besluit werd genomen op een bijeenkomst van het Bewonersplatform Binnenstad Noord op 22 april. Op die bijeenkomst werd tevens gevierd dat het platform, aanvankelijk onder de naam bewonerswerkgroep, 25 jaar bestond. Al die 25 jaar stond de Bewonerswerkgroep en later het Bewonersplatform onder voorzitterschap van Joop Gravesteijn.

Platformvergadering Belangenvereniging Binnenstad Noord, 22 april 2014

Ledenwerving

Maar hoe kom je aan leden? Binnen de Noordoostelijke binnenstad is huis-aan-huis een folder bezorgd om mensen te wijzen op de mogelijkheid lid te worden van de nieuwe vereniging. De nieuwe website en de elektronische nieuwsbrieven speelden verder een belangrijke rol bij deze ledenwerving.

Op 3 december 2014 werd de Belangenvereniging Binnenstad Noord formeel bij de notaris opgericht en Joop Gravesteijn werd de eerste voorzitter.

En met succes: in 2022 heeft de vereniging zo'n 360 leden. Hebben we eigen middelen, en kunnen we financieel zelfstandig aan onze doelstelling werken.<

Oprichting Belangenvereniging Binnenstad Noord op 3 december 2014

Hoe is de binnenstad nu?

Het Komplan 1956 was de aanleiding dat bewoners in de Delftse binnenstad in het geweer kwamen en zich gingen organiseren. En heeft dat effect gehad?

Sloop minder grootschalig

Het Komplan 1956 ging uit van sloop van grote aantallen woningen in de oostelijke binnenstad. Hoe dat is uitpakkt is te zien in nevenstaande prent; hierin is de nieuwbouw als gevolg van de saneringen volgens het Komplan 1956 met rood aangegeven. De saneringplannen zoals bedacht in het Komplan hebben tot veel minder sloop en nieuwbouw geleid dan in de jaren zestig en zeventig werd gevreesd. Veel oude huizen zijn gerenoveerd door de nieuwe eigenaren.

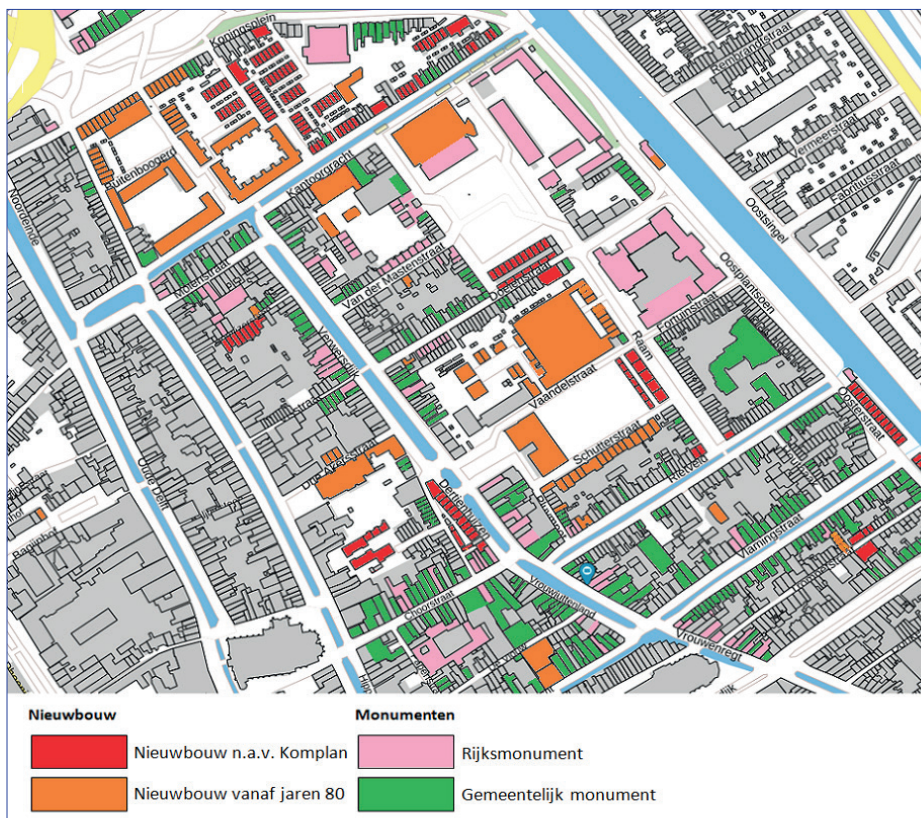
Aanvullende plannen

Rond 1980 kwamen er aanvullende plannen voor de vrijkomende gebieden van het Sint Joris binnengesticht (het westelijk deel van het terrein tussen Geerweg, Annastraat en Koningsplein), de Hippolytuskerk (nu de Max Havelaarschool), en het Waterloopkundig laboratorium met omgeving (het gebied ten noorden van de Doelentuin). De gesloopte Stadsdoelen werd vervangen door het Doelenpoortgebouw (appartementen met horeca en kantoren). De gedachte plannen voor grote parkeergarages op de locaties Hippolytuskerk en Waterloopkundig laboratorium zijn na alle protesten niet doorgegaan. Op beide locaties heeft invulling met nieuwbouw plaatsgevonden.

Deze en alle andere nieuwbouw sinds de jaren tachtig zijn met oranje aangegeven in nevenstaande prent. Veel van de nieuwbouw in de jaren zeventig en de jaren tachtig vond plaats door woningcorporaties; een belangrijk deel van de sociale woningvoorraad in de wijk is aan die tijd te danken.

Geen sloop maar herontwikkeling

Daarnaast zijn er in de afgelopen periode diverse grote gebouwen leeggekomen. Deze zijn alle her-

Recente nieuwbouw in de noordoostelijke binnenstad alsmede de door het Rijk en de gemeente aangewezen monumenten

ontwikkeld. Dat zijn de voormalige Artilleriekazerne (nu Ipse de Bruggen) en Artilleriemagazijn (nu de Buccaneer) aan de Paardenmarkt, de oude huishoudschool aan de Drie Akerstraat / Voorstraat (nu appartementen), het Weg- en Waterbouwkundegebouw en de TU-bibliotheek (blok tussen Fortuinstraat, Oostplantsoen, Doelenstraat en Raam), de Zeepfabriek in het bouwblok tussen de Molenstraat en de Hoefijzersteeg en de Paulus-MAVO op het binnenterrein Fortuinstraat, Oostplantsoen, Rietveld en Raam. De laatste is mede door de inzet van omwonenden net op tijd gered van de sloop en is na renovatie en uitbreiding nu het onderkomen van de openbare Montessorischool Jan Vermeer (die vroeger aan de Vol-

dersgracht zat).

In 1976 heeft het Rijk de binnenstad van Delft, dus ook Binnenstad Noord, aangewezen als beschermd stadsgezicht. Diverse gebouwen en woningen hebben de status van rijksmonument, deze zijn aangegeven met de kleur roze in de prent hierboven. Veel woningen, waaronder ook een aantal opgeknapte woningen, hebben de status van gemeentelijk monument gekregen; dit is aangegeven met de kleur groen in de prent hierboven.

Nieuwe uitdagingen zijn er ook: het kopen voor de verhuur is toegenomen, en herontwikkeling voor verkamering, opdelen van woningen in microappartementen en toeristische verhuur vragen nu de aandacht.

Sluisjes maken het mogelijk de binnenstad los te koppelen van het boezempeil

> Verkeersmaatregelen

De grote doorbraak van Nieuwe Plantage via Paardenmarkt naar de Nieuwe Langendijk zoals voorgesteld in het Komplan 1956 heeft niet plaatsgevonden, maar er is juist een knip gekomen in de doorgaande route Oosterstraat–Nieuwe Plantage ter hoogte van de Doelenstraat. Aanvankelijk was deze gedacht in de vorm van een insteekhaven voor de pleziervaart. Uiteindelijk werd de knip uitgevoerd met varkensruggen en paaltjes. Er werd ook een knip gemaakt in de Verwersdijk ter hoogte van het Doelenplein. Voor de stadsbus die toen daar nog reed, werd een bussluis gemaakt. De knip en de daarbij behorende bussluis zijn verdwenen. De twee bruggen die speciaal voor de knip werden gemaakt, de Cellebroerbrug en de Doelenbrug, liggen er nog steeds

Knip in Oosterstraat, om doorgaand verkeer te kunnen weren

Voor bezoekersparkeren zijn niet in maar aan de rand van de binnenstad parkeergarages gebouwd. Het parkeren vindt een stuk gestructureerder plaats, maar de parkeerdruk is nog steeds te hoog. Een grote stap in de goede richting zou het opheffen van het bezoekersparkeren op de Paardenmarkt zijn. Dit zal ook veel overlast door bezoekersverkeer naar en van de Paardenmarkt schelen. En in plaats van het autoparkeren is nu vooral het fietsparkeren een ruimtelijk probleem geworden.

Samenstelling en eindredactie van deze buurtkrant Hans van Bodegom en Herman de Wolff, 11 mei 2022.

EN DE BEWONERS?

Wat vinden de bewoners van Binnenstad Noord van hun gebied?

Elke twee jaar onderzoekt de gemeente wat er leeft onder de inwoners van Delft, voor het laatst in 2021. Dit gebeurt via de Omnibusenquête.

De uitkomst van de enquête leert ons veel over de noordelijke binnenstad (de buurten Centrum Noord en Centrum Oost).

De bewoners van Binnenstad Noord geven hun woning als cijfer een 7,9; voor heel Delft is dat een 7,4.

De bewoners geven hun buurt een 8,1 tegen een 7,4 voor heel Delft. Zij vinden dat de mensen

prettig met elkaar omgaan en voelen zich zeer thuis bij de mensen in de buurt.

De bewoners scoren hoog met actief zijn in de buurt en zich medeverantwoordelijk voelen voor de leefbaarheid van de buurt. Zij voelen zich verbonden met de wijk.

Opmerkelijk is echter dat zij hun wijk niet bijzonder gezellig vinden. Rommel op straat, parkeerprobleem en agressief gedrag in het verkeer noemen de bewoners als de drie onderwerpen die hun het meeste hinderen. Hierin onderscheidt Binnenstad Noord zich niet: dit zijn precies dezelfde als voor de hele binnenstad en voor heel Delft.

Panta rhei

Het maaiveld ligt nog steeds laag ten opzichte van het grachtenwater-niveau en het grondwater staat nog steeds hoog. De waterproblemen hebben inmiddels wel de aandacht en technische voorzieningen gekregen die zij nodig hebben zoals een geleidelijke en goed gemonitorde reductie van de grondwateronttrekking Delft Noord, drainage in het openbare terrein en kantelstuwen die de grachten afsluiten van de boezem bij verwachte hoge waterstand. Of dat voldoende is om om te gaan met extreme buien zal de toekomst leren; wellicht zijn daarvoor aanvullende maatregelen nodig.

Met dank

De conclusie is dat het goed gekomen is met de noordelijke binnenstad. De bewoners zijn dik tevreden

met hun huis en hun woonomgeving, zij zijn actief in de buurt en voelen zich medeverantwoordelijk voor de leefbaarheid van de buurt. De noordelijke binnenstad is niet meer het 'minderwaardige stadsdeel' zoals gesteld in het Komplan.

Dit is mede gekomen door de inzet van vele bewoners, mensen zoals Joop Gravesteijn. Zij hebben de straten en de buurten opgeroepen tot actie door pamfletten en buurtkranten, zij zijn de deuren langsgegaan en hebben eindeloos vergaderd, eerst onderling en later met veel gemeentevertegenwoordigers. Zij hebben buurtfeesten georganiseerd en kinderactiviteiten opgezet. Zij hebben een grote bijdrage geleverd aan de sociale cohesie.

Wij willen hen daarvoor van harte danken.

Doelentuin met Schuttersstraat ; rechtsachter plek waar vroeger het TIG-gebouw stond